

FILOZOFICKÁ FAKULTA UNIVERZITY PALACKÉHO OLOMOUČ
KATEDRA HISTORIE

POSUDEK VEDOUCÍ NA MAGISTERSKOU DIPLOMOVOU PRÁCI

Autor: Lukáš SMOLKA

Název práce: Historie Československého zahraničního ústavu v exilu včetně inventárního soupisu fondu

Rok vypracování: 2022

Počet stran (příloh): 107 s. textu práce + 136 s. inventárního soupisu fondu

Hodnotící kritéria

Volba tématu, originalita, přínos:

A

Lukáš Smolka, absolvent bakalářského studia archivnictví a posluchač jednooborového studia historie, si jako základ své magisterské práce vybral archivní fond Československého zahraničního ústavu v exilu (dále ČZÚe), který byl Centru pro československá exilová studia při Katedře historie předán v 90. letech 20. století od jednoho z nejagilnějších (a také nejkontroverznějších) protagonistů ČZÚe Vlastislava Chalupy. Diplomant tak navázal na svůj dlouholetý zájem o fondy Centra (aktivně se zúčastnil stěhování fondů ze SOKA Olomouc zpět na katedru, jako svou bakalářskou práci zpracoval zde uložený osobní fond letce RAF Karla Alexe Pospíchala) a s příkladnou poctivostí se ujal dosud nezpracovaných materiálů, které nebyly dosud odpovídajícím způsobem zpřístupněny a využity.

Hlavní část odevzdané práce tak především shrnuje poznatky, k nimž Lukáš Smolka dospěl při studiu tohoto rozsáhlého fondu, uloženého dnes v 69 kartonech a čítajícího 7,6 bm. V rámci heuristiky a kvůli potřebě materiály srozumitelně a přehledně citovat vyhověl posluchač mé prosbě a dokumenty tohoto rozsáhlého fondu uspořádal a vytvořil také inventární soupis všech písemností, který jako příloha tvoří více jak polovinu rozsahu odevzdané práce. Tato příloha však nemá upozorňovat jen na nepříliš zřetelnou, ale velmi důležitou část diplomantovy práce. Inventární soupis je s hlavní částí práce funkčně spojen díky poznámkovému aparátu a příloha tak umožňuje základní orientaci v pramenech.

Jsem přesvědčena, že naprosto zásadním přínosem posuzovaného textu je práce s „domácím“ materiálem ve fondu ČZÚe, a zejména jeho uspořádání a zpřístupnění pro další badatele. Bez tohoto úsilí by i další léta nebylo možné bádát v autentické písemné produkci ČZÚe a tím psát další historické studie věnované problematice exilu i úsilí emigrantů získat na svou stranu pozornost i sympatie světové veřejnosti. Je třeba také zdůraznit, že se jedná o druhý nejvýznamnější a nejrozsáhlejší institucionální fond, který je v Centru uložen (po materiálech

Rady svobodného Československa), a díky úsilí Lukáše Smolky tak bude zpřístupněn badatelské veřejnosti.

Práce s prameny, kritika a interpretace

A

Jak vyplynulo z předchozích odstavců, byl autorovi základním zdrojem informací rozsáhlý fond ČZÚe, kterému věnoval pozornost zejména jako archivář, ale i jako historik. Kromě uspořádání a výsledného inventáře je však třeba zmínit další soupisy, jež jsou součástí textu: přehled memorand, vydávaných členy ČZÚe od května 1945 do února 1948 (s. 12–14), periodik vydávaných v zahraničí (s. 54–66), dále charakteristiku domácích odbojových skupin Československé strany práce (s. 22–26), exilových pracovních skupin (s. 33–50, včetně počtu a rozsáhlého abecedního výkazu členů včetně krycích jmen na s. 75, 95–100) a sociálních odborů ČZÚe (s. 53). Jedná se sice o výsledky poněkud pozitivistického přístupu k pramenům, vybízející primárně k doplnění a verifikaci, jejich přínos je pro badatele nesporný.

Dále je třeba zmínit i prameny, které sám diplomant v poměrně krátkém a úsporném úvodu neuvedl. Již zmíněných 7,6 bm fondu ČZÚe je výsledkem průzkumu a třídění asi ještě o třetinu rozsáhlejšího množství dokumentů, z nichž většina tvořila osobní fond Vlastislava Chalupy a fondy některých dalších exilových organizací. Lukáš Smolka však čerpal i z tištěných pramenů – jednalo se o edice dokumentů a memoáry tří hlavních protagonistů (kromě již jmenovaného šlo o Mojmíra Povolného a Ivana Gaďourka).

Důležitým zdrojem pro zpracování hlavní části práce se staly materiály vzniklé z činnosti Státní bezpečnosti a uchovávané v Archivu bezpečnostních složek. I zde šlo o velké množství dokumentů (jen v případě Vlastislava Chalupy se jednalo o více jak 3.000 stran), které doplňovaly, potvrzovaly či odporovaly faktům nalezeným ve fondu ČZÚe. Domnívám se, že přestože by bylo možné ještě rozšiřovat pramennou základnu práce, je množství prostudovaných dokumentů obdivuhodné a jedinou výtkou v tomto směru, kterou bych na diplomanta vznesla, je chybějící podrobnější charakteristika a kritika pramenů v úvodní kapitole.

Práce se sekundární literaturou, bibliografie

B

Na stejném místě čtenáři chybí i podrobnější výkaz a zhodnocení literatury, věnované historii a působení ČZÚe – ostatně ani závěrečný seznam (na s. 105–107) není příliš rozsáhlý. Autor zde zachytil jen hlavní a v textu citované tituly, ostatní práce, které četl a necitoval, pominul jako sekundární. Je to škoda, zhodnocení (recenze) dalších titulů by mohlo čtenáře navést na další, byť třeba okrajové či odvozené studie. Druhým důvodem pro podcenění této části práce může být autorovo ponoření do historických pramenů, vedle nichž mu literatura mohla připadat podružná.

Metodologie a argumentace

B

Jsem přesvědčena, že se jedná o solidní práci postavenou na studiu velkého množství pramenů, poměrně úzce zaměřenou na osudy ČZÚe a jeho tří hlavních protagonistů. Vyprávění je chronologicky lineární, občas shrnuje některé stránky působení ČZÚe za širší období (například při popisu vydávání periodik), jindy řeší detailně osudy některých členů – například

spolupráci Vlastislava Chalupy se Státní bezpečností. Rušivě působí stylistika (viz níže) a určitá schematičnost líčení, stejně jako absence úvodních kapitol, hodnotících literaturu a prameny.

Struktura a forma, jazykové zpracování

C

Na výsledné jazykové a formální podobě práce je poznat nedostatek času i inklinace autora k populárnějšímu vyjadřování (nejlépe ústní formou). Je to škoda, protože snaha shrnout a zopakovat řečené, osobně vstoupit do dialogu se čtenářem, působí nepatřičně. Úroveň textu shazují také neopravené překlady a chyby.

Závěrečné shrnutí

A

Přes všechny nedostatky, které byly zmíněny výše, **doporučuji práci k obhajobě a navrhuji hodnocení A**. Protože jsem práci vedla, byla jsem to já, kdo směřoval Lukáše Smolku k takovému pojetí, které by bylo nejen závěrečnou prací z oboru historie, ale i kvalitní pomůckou pro badatele k více jak dvacet let nepřístupnému fondu. Lukáš Smolka tak opravdu učinil – kromě hlavní části sepsal a do přílohy připojil inventární soupis. Zcela mimo tyto aktivity pak zpracoval také úvod k inventáři příslušného fondu, jež není součástí předkládané práce.

Protože se jedná o magisterskou diplomovou práci s velkým dosahem a zjevným dlouhodobým využitím, byla bych ráda, kdyby (po sériích pečlivých oprav) mohla být ve zkrácené formě publikována a její autor oceněn.

Práce prošla kontrolou plagiátorství. Není plagiát.

V Olomouci 18. června 2022

Mgr. Jana Oppeltová, Ph.D.